

BIJSCHOLINGSCURSUS HUISARTSEN

De sectie medisch gezinsonderzoek van het Dr Veeger-instituut te Nijmegen zal in samenwerking met de R.K. Universiteit wederom een partiële bijscholingscursus voor huisartsen organiseren, met als onderwerp „Het gezin”. In deze cursus zullen de volgende aspecten worden behandeld: observatie en beïnvloeding van het gezin (medische, psychologische, pedagogische en sociologische benadering); gezinsvorming, periodieke onthouding, progestatieve stoffen, gezinspathologie (echtscheiding, ongehuwde moeder, onvolledig gezin, adoptie, enzovoort); organisaties werkzaam ten behoeve van het gezin en casusbesprekingen. De algehele leiding van deze cursus berust bij Prof. Dr A. Mertens, Dr L. A. M. Stolte, Dr J. F. A. Huygen, de organisatie en dagelijkse leiding bij M. Scheeren, arts.

De cursus zal worden gegeven in het Instituut voor Sociale Geneeskunde, St. Annastraat 270 te Nijmegen op 13 zaterdagen, te weten: 13 en 17 oktober; 10 november; 1 en 15 december 1962;; 5 en 19 januari; 2 en 16 februari; 2, 16 en 30 maart; 6 april 1963, telkens van 10.00 tot 13.00 uur en van 14.00 tot 17.00 uur.

Aanmeldingen voor deze cursus dienen te geschieden door overschrijving van het cursusgeld (f 150,—) op giro-rekening 943681 ten name van M. Scheeren, Arts, Hatertseweg 296 te Nijmegen, telefoon 08800-51430; zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk bij voorkeur 1 oktober 1962.

BOERHAAVE-CURSUS REUMATISCHE GEWRICHTSAANDOENINGEN IN DE PRAKTIJK

De Boerhaave-cursussen voor voortgezet medisch onderwijs aan de Rijksuniversiteit te Leiden zullen op 12 en 13 oktober aanstaande een in de eerste plaats voor huisartsen bedoelde cursus organiseren over reumatische gewrichtsaandoeningen in de praktijk.

Op vrijdag 12 oktober zal, na ontvangst der deelnemers te

10 uur en een inleiding van J. Goslings, de diagnostiek worden behandeld. Het programma voor de ochtendzitting is: H. Colenbrander, Leiden: anamnese en fysisch onderzoek; G. C. H. Meijer, Leiden: röntgendiagnostiek; K. A. E. Mijers, Leiden: pathologische anatomie; W. Hijmans, Leiden: serologisch onderzoek. In de middag worden de volgende voordrachten gehouden: W. R. O. Goslings, Leiden: bacteriologisch onderzoek: streptokokken; L. F. Gast, Hilversum: chemisch onderzoek: urinezuur; J. J. Bode, Groningen: anemie bij reumatoïde artritis; na de thee volgt een demonstratie van patiënten en daarna is er, te 18 uur, een ontvangst met koud buffet door het bestuur der Boerhaave-cursussen. 's Avonds worden films vertoond, onder andere De wil om te winnen.

De therapie zal op zaterdag 13 oktober aan de orde komen. Na een inleiding te 9.15 uur van J. Goslings is het programma als volgt: J. J. de Blécourt, Groningen: beloop en prognose; P. D. Bakker, Leiden: basistherapie en revalidatie; P. van der Meer, Rotterdam: medicamenteuze therapie; F. Duyfjes, Leiden: orthopedisch-chirurgische therapie; G. J. Smeets: sociale zorg. Na een discussie zal deze tweede dag te 13.00 uur worden gesloten.

Hoewel de cursus in de eerste plaats is bedoeld voor huisartsen zal iedere arts daar welkom zijn. Opgave voor deze cursus moet geschieden voor 6 oktober bij het secretariaat van het bestuur der Boerhaave-cursussen, Academisch Ziekenhuis, Leiden. Bij dit secretariaat (01710-57222, toestel 696) zijn verdere inlichting te verkrijgen over deze cursus, waarvoor het inschrijfgeld f 20,— bedraagt.

ERRATUM

In het artikel „De opkomst van de medische psychologie” van Dr J. A. Weijel in „huisarts en wetenschap” van juli 1962 is verzuimd een verschrijving bij correctie weg te nemen. Op bladzijde 216 leze men in de rechter kolom, tweede regel van boven: „Het verdient aanbeveling onderscheid te maken tussen psychische noden en psychiatrische stoornissen”.

NEDERLANDS HUISARTSEN GENOOTSCHAP

NOTULEN ZEVENDE HUISHOUDELIJKE VERGADERING VAN HET N.H.G.

Gehouden op 12 mei 1962 in „Esplanade” te Utrecht

1 *Opening en mededelingen.* De voorzitter Dr J. F. A. Huygen opent te 14.15 uur de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Staande herdenkt de vergadering het in november 1961 overleden N.H.G.-lid S. J. Huisingh te Nunspeet.

De voorzitter herinnert aan de wens het jaarlijkse N.H.G.-congres in den vervolge te splitsen in een huishoudelijke en een wetenschappelijke vergadering. Door deze splitsing zal er voor beide bijeenkomsten meer tijd beschikbaar komen. Daar deze eerste afzonderlijke huishoudelijke vergadering slechts zes maanden na het Ledencongres 1961 wordt gehouden zullen er thans geen jaarstukken kunnen worden behandeld. De jaarstukken en ook de begroting zullen op de agenda van een volgende huishoudelijke vergadering worden geplaatst. De bedoeling van deze vergadering is vooreerst, dat de leden met het bestuur van gedachten kunnen wisselen, dat men vragen kan stellen over het bestuursbeleid en dat daarop toelichtingen kunnen worden gegeven. Ten aanzien van de notulen van de vorige huishoudelijke vergadering deelt de voorzitter mede, dat deze bij de aanvang dezer vergadering uitgereikte notulen na de theepauze aan de orde zullen worden gesteld.

2 *Benoemingen.*

Commissie Wetenschappelijk Onderzoek. De vergadering bekrachtigt de benoeming van Dr C. A. Kuypers, huisarts te Zelhem, A. P. Oliemans, huisarts te 's-Gravenhage en Dr W. J. M. van der Sande, huisarts te Baarle-Nassau tot lid van deze commissie.

Commissie Nascholing. In de sub-commissie Integrale Ge-

neeskunde van de Commissie Nascholing worden benoemd Dr R. L. Cornelissen, huisarts te Maarssen en W. Reisma, huisarts te Eindhoven.

3 *Oprichting van de Stichting „Het Nederlands Huisartsen Instituut.* De voorzitter recapituleert in het kort de wordingsgeschiedenis van de plannen voor een Huisartsen Instituut (H.A.I.). In bestuurskringen werd sinds geruime tijd de behoefte gevoeld aan een dergelijk instituut, bemand met deskundige krachten. Het N.H.G. wordt tot nu toe gedragen door het enthousiasme van vrijwilligers, doch het is niet zonder enig gevaar wanneer men afhankelijk blijft van een kern actieve leden, wier deskundigheid op specifieke terreinen niet steeds adequaat zou kunnen zijn aan hun enthousiasme, zodat wellicht amateurisme zou kunnen binnensluipen. Naast de door het bestuur gevoelde behoefte aan een door deskundige krachten bezet huisartsen-instituut was er anderzijds bij de Utrechtse leerstoel sociale geneeskunde een bepaalde ontwikkeling gaande, waarin twee grote lijnen te onderkennen vielen, namelijk de individuele aspecten der sociale geneeskunde en de geneeskunde van groepen. De individuele aspecten vallen eigenlijk op het terrein van de huisarts en daarvoor blijken de studenten de meeste belangstelling te hebben, waardoor echter de geneeskunde van groepen in de knel komt. Het huisartsen-terrein in de sociale geneeskunde wil Professor Hornstra zijn eigen kansen geven en daarom zijn er besprekingen gevoerd tussen de medische faculteit van Utrecht en het bestuur van het N.H.G. teneinde na te gaan hoe de behartigingen van de wederkerige belangen zouden kunnen worden gecoördineerd. Het genootschap wil nu trachten naast de nieuwe Utrechtse leerstoel in de microsociale geneeskunde een huisartsen-instituut op te bouwen en opdat dit niet te zware offers van het N.H.G. zal vragen zou aan de bezet-

ting van die leerstoel door een gewoon hoogleraar de voorkeur worden gegeven boven die door een buitengewoon hoogleraar. Bij aanstelling van een buitengewoon hoogleraar zou het N.H.G. financieel in zodanige mate gebonden raken, dat een huisartsen-instituut een zuiver Utrechtse aangelegenheid zou kunnen worden, hetgeen niet de bedoeling is. Ten aanzien van de te benoemen hoogleraar geldt dan ook nog, dat hij huisarts zal moeten zijn en dat over zijn benoeming overleg zou kunnen worden gepleegd met het N.H.G.-bestuur.

Het N.H.G.-bestuur staat nu voor ogen de oprichting van een stichting, welke tot doelstelling heeft het oprichten en in stand houden van een of meer instituten, die de ontwikkeling bevorderen van de huisartsgeneeskunde, zowel door eigen werkzaamheid als door het geven van bijstand aan de werkzaamheid van anderen. De werkzaamheid van het instituut zal kunnen worden verricht in nauwe samenwerking met en in aanvulling op die van corresponderende universitaire instituten.

De stichting zou kunnen trachten dit doel te bereiken door werkzaam te zijn op het terrein van en het geven van hulp bij:

- a wetenschappelijk onderzoek door huisartsen;
- b de nadere scholing tot huisarts;
- c de nascholing van de huisarts.

Deze opzet doet tevens uitkomen, dat het niet in de bedoeling ligt zich tot Utrecht te beperken. De gehele ontwikkeling zal tijd kosten, doch omdat de krachten van het Genootschap niet toereikend zijn, is het beter deze voorlopig op één punt te richten en zodoende te trachten deze zaak op gang te krijgen. Om het gevaar te voorkomen dat het huisartsen-instituut, waarvan de doelstelling vrijwel parallel loopt met die van het Genootschap, het N.H.G. zou kunnen gaan overvleugelen, zal het stichtingsbestuur moeten worden gevormd door het N.H.G.-bestuur. In dit stichtingsbestuur zouden dan uiteraard adviseurs moeten worden opgenomen, onder wie een of twee Utrechtse hoogleraren en de hoogleraar-directeur van het instituut.

De staf voor een hoogleraar — instituut microsociale geneeskunde — is met opzet wat ruim gedacht: acht tot tien leden, psycholoog, socioloog, sociaal-pedagoog, statisticus, maatschappelijk werkster, enkele huisartsen. Het huisartsen-instituut zou ook over deze staf moeten kunnen beschikken en het kan in de toekomst gewenst zijn dat het N.H.G. een gehonoreerd (hoofd) assistent kan aanstellen.

De voorzitter besluit zijn inleiding — uit aan de vergadering overgelegde stukken blijkt wat het huisartsen-instituut op het gebied van wetenschappelijk onderzoek, nascholing en scholing zal kunnen doen — met te zeggen, dat het N.H.G.-bestuur thans de machtiging der vergadering vraagt om langs de door hem aangegeven richtlijnen uitvoering aan de plannen te mogen gaan geven.

Bij de discussie over dit onderwerp worden ten aanzien van de algemene richtlijnen en ten opzichte van details bij de uitwerking verscheidene vragen gesteld en desiderata kenbaar gemaakt, waarop door de voorzitter wordt geantwoord of wordt ingegaan. Na de gegeven uitvoerige beantwoordingen en toelichtingen wordt de vraag van de voorzitter, of de vergadering het bestuur van het N.H.G. machtigt de voorbereidingen voort te zetten om te komen tot vorming van de stichting „Het Nederlands Huisartsen Instituut” met algemene stemmen, gesteund door applaus, bevestigend beantwoord.

Na heropening van te ongeveer half vier voor een theepauze geschorste vergadering worden de notulen van het huishoudelijk gedeelte van het op 25 oktober 1961 gehouden Ledencongres ongewijzigd goedgekeurd.

4 Inleidingen en discussies over het werk van adviescommissies en landelijke studiegroepen. Inleidingen worden achterenvolgens gehouden door Dr J. D. Mulder (voorzitter C.W.O.), K. G. Brühl (voorzitter Commissie Nascholing), Dr R. L. Cornelissen (C.C.C.), J. Hartog (voorzitter Praktijkvoering), F. H. C. Gaymans (werkgroep „Assistentenschap Huisarts”), K. G. Brühl („huisarts en wetenschap”). In „huisarts en wetenschap” zal nader op deze inleidingen worden teruggekomen.

Na enige van de inleidingen vinden korte discussies plaats.

Hieraan wordt ontleend, dat het gewenst is, dat door de plaatselijke Maatschappij-afdelingen of Centrum-besturen agenda's van nascholingsmanifestaties worden opgesteld, waardoor een betere coördinatie zou worden bereikt. Het blijkt echter in de praktijk soms vrij moeilijk te zijn om allen, die nascholing geven, rondom de tafel te krijgen om een agenda op te stellen, welke elkaars activiteiten dekt.

Voor het werk der C.C.C. is het belangrijk, dat het N.H.G.-secretariaat op de hoogte wordt gehouden van de activiteiten in de centra door middel van toezending van convocaties en verslagen.

Bij de discussie naar aanleiding van Gaymans' inleiding wordt speciaal geïnformeerd waarop de werkgroep zich heeft gebaseerd bij haar uitspraak dat een assistentschap bij de huisarts één jaar moet duren. Door Gaymans wordt er op gewezen, dat deze periode van een jaar een ervaringsfeit blijkt te zijn. Dit is de tijd die de jonge arts nodig heeft om een rijpingsproces door te maken. Na een jaar voelt de assistent zich zelfstandig. Men zal echter zeer voorzichtig moeten zijn in de keuze van de opleiders, want dezen drukken hun stempel op de jonge assistenten. Het zou natuurlijk ideaal zijn wanneer in de toekomst ook voor huisartsen een speciaal register zou worden aangelegd van hen die eerst een jaar in de huisartsenpraktijk geassisteerd hebben alvorens zich zelfstandig te vestigen. Door de werkgroep zal binnenkort een rapport van haar studie aan het bestuur worden uitgebracht.

5 Toelichting tot het bestuursbeleid. De voorzitter doet mededeling van de gronden die hebben geleid tot een gewijzigde procedure bij het inschrijven van nieuwe leden van het Genootschap. Enige centra bleken een stem te willen hebben in de aanneming van nieuwe leden, speciaal met het oog op hun medewerking aan de activiteiten in de centra. De collegae, die zich nu als lid aanmelden, worden op een in „huisarts en wetenschap” regelmatig te publiceren lijst van kandidaat-leden geplaatst. De centrum-besturen ontvangen bovendien nog een aparte kennisgeving. Bezwaren tegen de aanneming van bepaalde kandidaat-leden kunnen door ieder lid binnen een maand na publicatie van genoemde lijst bij het bestuur worden ingediend. Het is echter zeker niet de bedoeling het jonge collegae moeilijk te maken tot het Genootschap toe te treden en het bestuur spreekt dan ook de hoop uit, dat het weinig bezwaren zal ontvangen.

Vervolgens brengt de voorzitter verslag uit van de besprekingen die gevoerd zijn met de Contact Commissie Farmaceutische Industrie over het verlenen van financiële steun aan het N.H.G. Dit contact is tot stand gekomen via de heer van Zwanenberg. Het was de bedoeling voor een periode van circa vijf jaar steun van de industrie te verkrijgen in de hoop dat deze daarna vervangen zou kunnen worden door subsidies. Door een aantal industrieën werd reeds voor een bedrag van f 23.000,— per jaar steun toegezegd. De farmaceutische industrie achtte het evenwel niet gewenst alleen als geldgever te fungeren en zij heeft dan ook doen weten, dat genoemd bedrag aanzienlijk kan worden overtroffen als zij kan meespreken over de besteding.

Bij de besprekingen, die tot nu toe met de C.C.F.I. zijn gevoerd, is gebleken, dat het N.H.G. niet met een zekere huiver tegenover de industrie hoeft te staan. De industrie wil bij haar steunverlening absoluut geen reclame-element inschakelen voor bepaalde preparaten. Men moet het zo zien, dat de farmaceutische industrie naast het fabriceren van geneesmiddelen en het maken van winst toch ook een belangrijke taak heeft op het terrein van de volksgezondheid. Het N.H.G.-bestuur ziet de industrie dan ook als een aanvaardbare gesprekspartner.

Een stichting, via dewelke financiële steun van de industrie naar het wetenschappelijke werk van huisartsen toevloeit, lijkt het meest geëigende apparaat om deze steunverlening te stimuleren. Het is denkbaar dat dit ook zou kunnen worden bevorderd door adviseurs uit de farmaceutische industrie aan het bestuur van de stichting „Het Nederlands Huisartsen Instituut” toe te voegen, een vorm waarheen de gedachten van het N.H.G.-bestuur in sterkere mate uitgaan dan naar een stichting, die als enkele doelstelling zou hebben een financieringsinstituut te zijn.

Nadat bij de discussie over dit punt nog enkele detail-

kwesties zijn besproken en uit de vergadering is opgemerkt, dat de integere industrie gaarne goede relaties met artsen onderhoudt en het geheel in haar lijn kan liggen dat zij, die zoveel geld aan research ten koste legt, ook middelen ter beschikking zal willen stellen voor researchwerk door een huisartsen-instituut, verleent de vergadering haar volle instemming met het bestuursbeleid te dezer zake.

Rondvraag. Van de gelegenheid tot het stellen van vragen wordt geen gebruik gemaakt. De voorzitter dankt de leden voor hun aanwezigheid en sluit te zes uur de zevende huishoudelijke vergadering van het N.H.G.

UIT DE NOTULEN

Bestuursvergadering van 12 juli 1962

De bestuursvergadering in juni vond geen doorgang. In de juli vergadering vernam het bestuur tot zijn spijt, dat collega Phaff wegens zijn benoeming tot inspecteur van de Volksgezondheid in Friesland op 1 september 1962, genoodzaakt is zijn bestuursmandaat neer te leggen.

Naar aanleiding van een verslag in Medisch Contact over de door het Genootschap in begin juni te Eindhoven georganiseerde conferentie over Groepspraktijken achtte het bestuur het noodzakelijk dat in den vervolge publikaties over N.H.G.-manifestaties bij voorkeur eerst in „huisarts en wetenschap” geschieden. Een uitvoerig verslag van genoemde conferentie is in bewerking en zal na gereedkoming in het bestuur en in de sub-commissie „Groepspraktijken” van de landelijke studiegroep „Praktijkvoering” worden besproken. Daarna is te verwachten dat uitvoeriger in „huisarts en wetenschap” over de conferentie kan worden gerapporteerd.

Het dagelijks bestuur bracht verslag uit van een gehouden bespreking met de „Commissie inzake de praktische opleiding van medische studenten”. Op de medewerking van het Genootschap aan de plannen der commissie tot het instellen van stages in de huisartsenpraktijk voor semi-artsen, zal binnenkort uitvoerig in „huisarts en wetenschap” worden ingegaan.

Voorts werd verslag gedaan van een bespreking tussen het dagelijks bestuur en enige leden van het dagelijks bestuur van de Maatschappij over de bestuursamenstelling van de Stichting „Het Nederlands Huisartsen Instituut” en over de samenwerking tussen het N.H.G. en de farmaceutische industrie. Deze bespreking bleek zeer verhelderend en droeg er toe bij, dat de aanwezige bestuursleden van de Maatschappij thans een juist beeld hebben gekregen van het N.H.G.-beleid op genoemde punten.

Inzake het huisartsen-instituut bleek zich sinds de vorige bestuursvergadering een snelle ontwikkeling te hebben voorgedaan door een initiatief te Leiden om aldaar een parಾನiversitair huisartsen-instituut op te richten. Om organisatorische redenen achtten de Leidse initiatiefnemers het beter voor dit instituut een aparte stichting in het leven te roepen. Derhalve kwam de vraag op, hoe het verband zou moeten zijn tussen het Utrechtse en het Leidse instituut. Na ampele overweging besloot het bestuur dat het gezien deze en eventuele toekomstige ontwikkelingen gewenst is, om in ieder geval te streven naar het oprichten van één landelijke stichting „Het Nederlands Huisartsen Instituut” met een tweeledig doel, te weten: *a* het stimuleren van het oprichten van huisartseninstituten en het coördineren der werkzaamheden dezer instituten; *b* het zelf oprichten en exploiteren van een of meer instituten. Het te Utrecht op te richten huisartseninstituut dient te worden beschouwd als het centrale apparaat voor het Genootschap, door middel waarvan het zijn taken kan uitvoeren.

Het door collega Vlamings uitgebrachte rapport over de door hem namens het bestuur in Nijmegen van oktober 1961 tot maart 1962 bijgewoonde partiële bijscholingscursus voor huisartsen over „Het Gezin” zal voor publikatie in „huisarts en wetenschap” worden bewerkt.

E. M. Jansen, secretaris

PERIODIEK GENEESKUNDIG ONDERZOEK

De Commissie Wetenschappelijk Onderzoek verzoekt ieder, die zich bezig houdt met de problemen betreffende het periodiek geneeskundig onderzoek zich in verbinding te stellen met de voorzitter van de C.W.O., coll. dr J. D. Mulder, Nieuwe Zeeweg 69, Noordwijk, opdat deze hem in contact kan brengen met de speciale commissie van T.N.O. over het P.G.O., ten einde alle activiteiten op dit gebied te coördineren en eventueel dubbel werk te voorkomen.

FINANCIËLE ADMINISTRATIE

Het bestuur van de studiegroep Praktijkvoering heeft het voornemen in het eerste halfjaar van 1963 een proefneming te doen met enkele systemen de financiële administratie betreffende. Daar behoefte is aan een groot aantal deelnemers verzoekt het bestuur diegenen, die belangstelling hebben voor het deelnemen aan deze proefneming, zich zo spoedig mogelijk in verbinding te stellen met het secretariaat van deze studiegroep: G. S. van Dorp, Laan van Meerdervoort 237, Den Haag, telefoon 070-600928.

UIT DE CENTRA

Centrum Twente

In de tweede helft van 1961 en de eerste helft van 1962 bleef het aantal leden van het centrum Twente 27. Op de maandelijkse bijeenkomsten is vrijwel steeds de helft van de leden aanwezig. Enkele leden worden zelden of nooit gezien, de meesten geven vrij geregeld acte de présence.

Een bloemlezing van hetgeen in die tijd ter tafel kwam moge hier volgen. We maakten een stafbespreking mee van het Medisch Opvoedkundig Bureau te Hengelo, waarop een tweetal patiëntjes, die aan encopresis leden, werden besproken. De betrokken huisartsen speelden een rol bij de bespreking. De prognose werd bij het ene kind gunstig gezien mede door de goede instelling van de ouders; bij het andere daarentegen twijfelachtig, aangezien er sprake was van neurotische ouders.

Collega de Jonge gaf een boeiend en helder overzicht van de gebruikelijke psychofarmaca, waarbij vooral het accent kwam te liggen op hun toepassing door de huisarts. Indien met mate gebruikt en aangepast aan de verschillende verschijningsvormen van de psychische afwijkingen, kan de huisarts hiermee veel bereiken. Met name blijkt bij oudere patiënten promazine gunstig te werken bij onrust, en omzeilt men het bezwaar van het ontstaan van icterus door het gebruik van chloorpromazine. Bij depressies gepaard met angsten kan imipramine vaak zeer gunstig werken.

In 1962 werd naar het voorbeeld van het centrum Alphen aan de Rijn aan de collegae een viertal problemen voorgelegd, die op de vergadering werden besproken. Drie ervan lijken de vermelding waard.

1 Een meisje van twaalf jaar klaagt sedert een paar weken over pijnlijke enkels 's avonds. Er zijn geen objectieve afwijkingen te vinden bij lichamelijk onderzoek. De bezinkingssnelheid van de rode bloedlichaampjes is echter 24 mm in het eerste uur. De vraagstelling was: diagnose, verder onderzoek en eventuele behandeling.

Het belang van dit probleem blijkt uit de mededeling van de huisarts, dat het meisje bij verder onderzoek een vergroot hart en afwijkingen op het electrocardiogram vertoonde en dat hier polyarthritis reumatica acuta in het spel was, die zonder de bepaling van de bezinkingssnelheid van de rode bloedlichaampjes toch licht aan de aandacht zou zijn ontsnapt.

2 Het tweede probleem betreft een gezin van twee oudere mensen, van wie de vrouw 69 jaar is, een slecht vaatstelsel en lichte chronische decompensatio cordis heeft, die mede onder controle van een cardioloog is, en die wat klagerig en egocentrisch van aard is. De man van bijna 79 jaar, een rijzige figuur, uiterlijk een 70-jarige, komt met de klacht van pijn in de rechter bovenarm. Aan de arm zijn geen afwijkingen te vinden. Een nader onderzoek geeft als bevindingen: bezinkingssnelheid van de erythrocyten 2 mm, in de urine geen afwijkingen; bloeddruk 140/90 mm Hg (gelijk voorgaande jaren), rechts boven het midden van de clavicula een weke, ka-